

5.november 2003

Henrik Jørgensen
Ryesgade 71, 4.th.
2100 København Ø
35 39 25 93/
29 61 71 20
E-mail: moe@blaagaardsem.udd.dk

Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger

Forslag til kunstnerisk udsmykning af gangareal i Institut for Samfundsvidenskab, Syddansk Universitetscenter, Odense.

LasVegas Allé
(Arbejdstitel)

”LasVegas Allé” er titlen på mit forslag til kunstnerisk udsmykning af Institut for samfundsvidenskab, Syddansk Universitetscenter.

Udsmykningsprojektet er udviklet til den del af den såkaldte 100meter-gang, der befinder sig i bygningsenheden, der huser Institut for samfundsvidenskab. Som bekendt forbinder 100-meter gangen Institut for samfundsvidenskab med henholdsvis universitetets hovedbygning mod øst og journalistuddannelsesbygningen imod vest.

Skitseforslaget består af denne skriftlige redegørelse og af en tredimensional model i skala 1:20, der fremstiller det udsnit af bygningen, der har relevans for projektet, og som viser udformning og installation af de vægobjekter, som udgør forslaget til den kunstneriske udsmykning.

Projektet består af tre vægbaserede figurer eller objekter i forskellig størrelse og farve, udført i akrylplade. Figurerne er store, to af dem når fra gulv til loft, og de er udformet så de både er flader på væggen og planer, der rækker ud i rummet. Figurerne griber ind i den eksisterende arkitektur ud fra en række overvejelser over den særlige perspektiviske dobbelthed der findes på det sted, og det er mit håb, at figurerne, i et samspil med arkitekturen, kan skabe en identitet, der rækker ud over den materielle, arkitektoniske ramme. Mere om det senere.

Projektredgørelse.

For at tydeliggøre grundlaget for det samspil med arkitekturen, der er projektets ide, vil jeg indlede projektredgørelsen med en beskrivelse af de arkitektoniske hovedelementer, der danner rammen for mit udsmykningsforslag. Dernæst vil jeg redegøre for mine overvejelser over projektstedets visuelle og perceptuelle muligheder og egenskaber. Til sidst vil jeg beskrive projektetforslagets ide og udformning, og kort antyde min egen opfattelse af titlens mulige fortolkningshorisont.

Transit. Symmetri. Lys.

Institut for samfundsvidenskab udgør en selvstændig bygningsenhed indenfor universitetscentrets samlede arkitektoniske struktur. Den ligger således frit, omgivet af græsarealer, og uden kontakt med andre bygninger. Den er alene forbundet med resten af universitetet via en glasinddækket gangbro. Denne gangbro, der løber over terrænet, udgår fra universitetets hovedbygning, men fortsætter igennem Institut for samfundsvidenskab som et særligt, offentligt transit/transport gangområde, der fører til et centralt instituttorv i bygningens midte, og derfra symmetrisk videre til bygningens modsatte side. Her bliver den igen til en hævet glasgang, og fortsætter til den møder den næste selvstændige bygningsenhed, der rummer journalistuddannelsen på universitetet. Dette lange, varierede gangforløb går under betegnelsen ”100-meter gangen”, og området som dette udsmykningsprojekt er tænkt til, er derfor i høj grad et passage-område, om end ikke kun det, da netop den arkitektoniske sammentænkning af transitareal og institutområde indebærer nogle særlige oplevelsesvilkår for dele af gangarealerne. Det vil jeg komme nærmere ind på nedenfor.

Hovedbygningen forlades, og institutbygningen nås altså via den glasinddækkede gangbro. Ved mødet med institutbygningen transformeres gangbroen til en relativt høj og smal gang, hvis betolvægge og lofter er uden åbninger ud til. I dagslys er der her tale om en markant forandring af lysforholdene fra gangbroens lette glasvægge til gangens tunge betonflader. I samme rette linjeforløb skifter gangen imidlertid igen karakter. Efter et forløb på 9,70 meter munder gangen ud i et stort og meget lyst, centralt fællesområde, instituttorvet. Instituttorvet har både mod nord og syd glasvægge, ligesom rummet har stort ovenlysareal. Instituttorvet har ydermere en anden og højere loftshøjde end gangen. Samtidig er det udformet med et indskudt mellemdæk, der nås via en jerntrappe fra instituttorvet. Fra dette mellemdæk er der visuel, men ikke fysisk, adgang til gangrummet. På grund af de store glasvægge og ovenlyset, fremtræder instituttorvet meget lyst, selv med det indskudte mellemdæk, der i øvrigt ikke følger rummets afgrænsning fuldstændig. Det er fra mellemdækket muligt at se ned på dele af instituttorvets grundareal, og mellemdæk og grundareal fremtræder derfor ikke som afsondrede fra hinanden, men tværtimod som integrerede. Mellemdækket fungerer som studie- og læse område for de studerende. Fra instituttorvet er der adgang ud til bygningens auditorier, undervisningsrum og kontorer. Instituttorvet kan forlades via et gangstykke, udformet som det modsatliggende, ligeledes med betolvægge og uden vinduesåbninger. Efter en tilsvarende afstand på 9,70 meter, bliver gangstykket på ny til glasinddækket gangbro. Der er i begge gangstykker døre, der fører til toiletter og trapperum.

Mit forslag til kunstnerisk udsmykning er udviklet til de to dele af 100-meter gangen, der forbinder instituttorvet med gangbroerne. Jeg vil derfor i det følgende redegøre for mine overvejelser over hvilke visuelle og perceptuelle muligheder og betingelser/egenskaber disse særlige rum besidder.

Dynamisk og fikseret perspektiv. Den bevægelige krop.

Det er på en vis måde ikke dækkende at tale om ”rum”. For de to områder er, som beskrevet, i lige så høj grad blot dele af et langt gangforløb, og dermed nærmere zoner, man passerer igennem på vej videre. Når de alligevel kan opleves som egentlige, men specielle rum, skyldes det måden hvorpå de forenes med henholdsvis gangbroer og instituttorv, og måden hvorpå de adskiller sig fra disse. I det følgende vil jeg kalde dem for ”gang-rum”.

Gang-rummene er høje, smalle rum uden vinduer. Deres vægge er glatte, ubemalet beton. Lofterne er aluminiumskassetter. Aktuelt er de kunstoplyst med tre neonrør i hvert gang-rum, placeret helt tæt på loftsfladen. De fremstår temmelig mørke og tætte. Fra gangbroen kan der lukkes af med

glasdøre. Imod instituttorvet er der ingen mellemdøre. Står man i dagslys i midten af et gang-rum, vil det opleves som om det til begge sider munder ud i et meget lyst rum. Og det stærke lys i begge ender vil fremhæve følelsen af massivitet og dunkelhed i selve gang-rummet. Når det er mørkt udenfor vil disse forhold forskydes. I kunstlys homogeniseres 100-meter gangen som transitområde. Men dagslyskontrasten må regnes for en meget bestemmende faktor for oplevelsen af gang-rummene. Og i forlængelse af dette bliver selve fraværet af vinduesåbninger i væggene bemærkelsesværdigt. Men dernæst er det af betydning at loftshøjden springer fra gangbroerne til gang-rummene og til instituttorvet. Der er tre forskellige højder. Gangbroernes loftshøjde er den mest hjemlige, mens instituttorvet pga. mellemdækket har en mere sammensat og måske lidt diffus loftshøjdefornemmelse. Gang-rummene, derimod, har en uhyre definitiv og bastant og høj loftshøjde, fordi de er relativt smalle rum i forhold til deres højde.

Foruden lyskontrasten, tætheden og højden, er der imidlertid en anden betydningsfuld faktor, der bidrager afgørende til at gøre gang-rummene til noget særligt. Såvel de glasdækkede gangbroer som instituttorvet er rumligheder man så at sige betragter og opholder sig i på samme tid. Gang-rummene virker derimod tomme, men samtidig er de som rumfang tilgængelige for betragtning udefra. Instituttorvets mellemdæk tilbyder en betragtningsposition fra ca. 3 meters højde direkte ind i gang-rummene igennem en åbning der svarer til gangens bredde. Fra dette smalle sted kan rummenes volumen opleves, uden at man fra betragtningspositionen kan flytte sin krop ind i dem. Hermed angives to mulige oplevelsesperspektiver på gang-rummene: På den ene side det dynamiske transit-perspektiv, indskrevet i en målrettet tidsramme, der karakteriserer oplevelsen af gang-rummene, når man bevæger sig igennem dem på vej mod noget.

På den anden side det fikserede perspektiv fra mellemdækkets rækværksafgrænsede udsigtspunkt, som man kan hengive sig til i en pause fra læsning eller diskussion med medstuderende. Begge perspektiver er nært forbundne med den sansende krops rumlige relation, og jeg tror også at det er muligt at tale om to forskellige ”bevidstheder” i oplevelsen; man ser og oplever gang-rummet på to forskellige måder, afhængigt af om man bevæger sig igennem på gulvet imod et mål, eller man vender sig imod rummet ved at vende sig bort fra noget andet, og betragter det højere oppe fra, uden at kunne komme derind.

Når man går igennem rummet er man ét med tiden, og dermed også i en vis forstand ét med det skiftende lys. Og derfor er det tætte og lukkede kun et moment, der danner variation til flere slags åbenhed og lyshed. Og som sådan interessant, i visse sindsstemninger muligvis endda underholdende.

Står man derimod stille ”oppe i luften” og kigger *ind* i rummet, betragter man til gengæld rummets tid, manifesteret dels ved lyset, dels måske ved andre personer, man ser ned på, imens de passerer igennem rummet, og rummet er nu et stort kammer, en beholder af dunkelhed, tomhed og nødvendighed.

Gang-rummene synes at sammenføre to væsensforskellige træk i deres måde at definere rummet på. På den ene side er deres nærvær som rum flygtigt, fordi de udgør arkitektoniske og geografiske momenter, der som en del af universitetets nervebaner blander sig med andre i en daglig transitstrøm. På den anden side rummer de en diskret, lavstemt mystik, der kun kan opleves hvis man forlader gulvplanet flow og vender sig direkte ind imod deres tomhed fra mellemdækket.

”Las Vegas Allé”

Det dynamiske perspektiv og den momentane zone og det fikserede og hævdede perspektiv på et indelukket indhold af rum, udgør de mulighedsbetingelser, jeg tager som udgangspunkt i dette udsmykningsforslag.

Med sin luftige placering i universitetets omkringvandrede struktur med de bratte blink af lyskontraster fra passagen af glas og beton, og indskrevet i en vidtstrakt horisontalitet, er gang-rummene i Institut for Samfundsvidenskab ikke velegnede til at fremkalde følelsen af ankomst eller afgang. Hvis de gør noget, er det snarere at de bliver en kort stilhed før man enten når instituttorvet, og dermed er ankommet, eller man når gangbroens transparente korridor, og dermed har forladt instituttet. Gang-rummene synes arkitektonisk fastholdt som ukomplette i deres dobbelthed. Det fordunklende glimt, der i dagslys er gang-rummenes virkning, er ikke i sig selv behageligt og glemmes gerne. Betoningen af muligheden af at vende sig imod deres indre, som den er realiseret med mellemdækkets placering og indretning, peger ikke imod oplevelsen af eksistens, men imod oplevelsen af fravær.

Udfordringen for mig med dette udsmykningsforslag er at tilføje disse sære gang-rum noget, der kan gøre dem ankommelige og forladelige, dvs. noget der tilfører dem en identitet som rum og bryder deres karakter af lokaliteter, man altid allerede er ved at forlade, når man ankommer. Men det må samtidig være noget, der kan respektere, betone og kvalificere deres sammensatte, perspektiviske egenart. Det kan derfor ikke være et mål for projektet at sløre eller overvinde dobbeltheden. Tværtimod må det kunne opleves på de samme differentierede præmisser som rummene.

Det betyder at projektforslaget må forholde sig til oplevelsestid og perspektiv i grundniveau og i mellemdækniveau. Det må forholde sig til de skarpe lyskontraster, og det må forholde sig til de fysiske og oplevelsesmæssige skalaspring, der er konsekvensen af rummenes arkitektoniske struktur og praktiske funktion.

Dernæst må det kunne skabe et visuelt spil imellem betonvægfladernes tæthed, tyngde og udstrækning og det faktiske rumlige volumen, som rummene afgrænser.

Og endelig må det have potentiale til at kunne generere kommunikerbar betydning, og derigennem overskride grænsen for det alene dekorativt bekræftende indgreb.

For det dynamiske perspektiv betyder det for det første at projektet skal tilføje gang-rummene et visuelt indhold, der kan nedbremse perceptions hastigheden. Og for det andet skal det mætte rummet så meget med det eksisterendes mulighed, at det i sig selv bliver noget, hvortil man ankommer eller noget man forlader.

For det fikserede perspektiv betyder det, at der skal skabes forbindelse imellem det rumlige volumen og betragteren, sådan at den mulighed for kontemplation i eget tempo, som mellemdækket tilbyder, ikke bliver en kontemplation af arkitektonisk tomhed, men derimod en møde med det gensidige og foranderlige spil imellem rum og figur, lys og refleks, linje og flade som rummets faktiske afgrænsning giver mulighed for.

I det følgende vil jeg kort beskrive den faktiske udformning af udsmykningsprojektet. Beskrivelsen er tænkt som et supplement til den fysiske model i skala 1:20. Jeg angiver alle retninger og rækkefølger som set fra hovedbygningen i lige linje ad 100-metergangen.

Projektet består af tre selvstændige figurer. Figurerne er en slags relieffer eller bokse, der sidder fast på væggen og er delvist parallelle med væggen. De er udført som et stålskelet beklædt med 8mm tykke akrylplader. De har alle en dominerende, lys farvenuance. To af figurerne har kontakt til gulvet. Figurerne er placeret sådan, at der i det første gang-rum på den højre væg, der ingen døråbninger har, er en stor figur. Dernæst passerer man igennem instituttorvet, og i det næste gang-rum er der placeret to figurer i to forskellige størrelser. Den største er placeret på venstre hånds ubrudte vægflade, tættest på instituttorvet, og den mindre på højre væg, sådan at den har visuel kontakt med en dør, og med væggen slutkant imod 100-metergangens fortsættelse som glasgangbro imod journalistuddannelsen.

Imellem de tre figurer er der et størrelses hierarki og dermed et skalaperspektiv, der set fra hovedbygningen er centralperspektivisk, og fra den modsatte side omvendt perspektivisk. Som samlet rumligt forløb bliver der dermed tale om en pulseren imellem et stræk og en sammentrækning af rummet.

Som farveværdier er de derimod tænkt som lokalfarver, men deres meget blanke overflader betyder at de vil reflektere deres omgivelser og dermed både virke som farvede spejflader og som figurer hvis formstruktur kan synes omskiftelig, uoverskuelig og levende, alt efter hvorfra og med hvilken bevægelighed de opleves. Jeg tillægger disse blanke overflader stor betydning for projektet, og jeg vil udfolde det yderligere i forbindelse med gennemgang af modellen under den mundtlige fremlæggelse af projektet.

Figurerne egen skala varierer. Den første figur er meget stor. Fra dens kontaktpunkt med gangens gulv til dens højeste punkt er der 5,56 m. Den samlede bredde er 6,54 m. Den rækker ca. 1,20 m. ud i rummet.

Den anden figur er også meget høj, Fra dens kontaktpunkt med gulvet til dens højeste punkt er der 5,42 m. Den er 1,98 m. bred og rækker 1,70 m. ud i rummet øverst oppe.

Den tredje figur er langt mindre. Den hænger frit på væggen på højre side, i tæt kontakt med døren. Den er 3,50 m. lang, 3,08 m. høj og rækker 0,72 m. ud i rummet.

Alle tre figurer er opbygget som et primært plan, der er parallelt med væggen. Dette plan brydes ved at dele af figuren kan bøje ud i rummet, eller formen kan være udbygget med kileformede pilastre, der enten har gulvkontakt eller blot spejler et arkitektonisk princip. Pilastrene kan være transparente og i en anden farve end den dominerende nuance.

Figurerne har som fællestræk at de er opadstræbende, og lidt som træer vokser i omfang når de kommer op i en vis højde. Dermed antyder de en formning af rummet, der kan minde om en allé af træer, og det bringer mig frem til nogle få ord om projektforslagets titel *"Las Vegas Allé"*

Jeg ville gerne finde en titel, der både er lokal og global. For videnskab er både lokal og global, og allevegne findes gader, der fører til og fra lokaliteter. Titlen skal kunne fortælle, at man er kommet til noget, og den skal kunne fortælle det sådan, at den udvider det fortolkningsrum som projektet lægger frem.

Man ankommer til den rigtige by Las Vegas efter mange timers kørsel igennem et øde Arizona eller Nevada landskab. Byen er både et superkunstigt og konstrueret, men højst virkeligt, urbant og mytologisk yderpunkt for den moderne vestlige kultur, og et empirisk forskningsmateriale for den samme kulturs selvrefleksive samfunds- og kulturvidenskab. Den er kontrastrig, spejlende glamourøs, sand og falsk og dens navn indgår i utallige sammenhænge, som for tiden også i den danske sitcom "Langt fra Las Vegas". Men som Tivoli skal også dens overflader rengøres og vedligeholdes.

"Las Vegas Allé" er en titel, der skal forbinde det, der dukker op og ved sin fremmedartethed både skaber undren og forventning med kroppens personlige perspektiv. Den skal plukke et afsnit af 100 meter gangen, give det navn og gøre det lokalt med et strøg af banalisering. *"Las Vegas Allé"* kunne lyde som en villavej på Amager, eller et TV show mere, men alligevel ikke helt.

Projektets tre figurer vil med deres blanke og reflekterende overflader i høj grad rumme det æstetisk forførende, men forhåbentlig samtidig både fremtræde visuelt og begrebsligt udfordrende for den, der bevæger sig af sted ad 100 meter gangen, eller dvæler et øjeblik ved mellemdækkets rækværk og lader blikket og tankerne svæve ud i gang-rummets univers.

Henrik Jørgensen